

Autisme spektrum forstyrrelser (ASD) hos børn

- Foredrag for tandlæger den 10.9.2010
- Fredericia

- Niels Bilenberg
- Overlæge, ph.d.
- Professor
- Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling
- Universitetsafdeling
- SDU, Odense
- niels.bilenberg@psyk.regionsyddanmark.dk

HVAD ER ASD?

- Kernesymptomer
- Epidemiologi
- Ætiologi
- Udredning
- Behandling
- ASD patienten i tandlægestolen

ASD

Diagnostiske karakteristika

Tidligt opstået forstyrrelse af udviklingen
(inden 3 års alderen)

- Triade
  - Kvalitativ anderledes social funktion
  - Kvalitativ forstyrrelse af sprog/kommunikation
  - Begrænset, repetitiv og stereotyp adfærd

Typiske træk hos autistiske børn

Autistiske børn har ikke normalt udviklet kontaktevne. De har en forsinket eller forstyrret sprogudvikling. Deres adfærd er tvangspræget og fyldt med ritualer. Autisme er medfødt eller opstår, inden barnet er 30 mdr. gammelt.

Der fødes 5-10 autister pr. 10.000. Autisme er en kronisk lidelse. Men med specielt tilrettelagt undervisning kan autistiske børn udvikle sig. Mange autister har gode intellektuelle evner. De fleste vil livet igennem bevare visse særpræg, men vil kunne fungere harmonisk - på deres betingelser.

Afviser kropskontakt

Reserveret over for andre mennesker

Leger ikke med andre børn

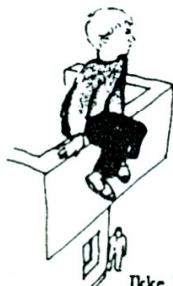
Udtrykker behov med bevægelser

Undgår øjenkontakt

Påfaldende hyperaktiv

Ikke bange for farlige situationer

Angst for ufarlige ting

Griner eller friser uden grund

Reagerer ofte ikke på lyd

Bruger legetøj på en besynderlig måde

Har svært ved at acceptere forandringer i den daglige rutine

Nogle er aggressive og undertiden selvskadende

Knytter sig til specielle genstande

Snurrer med ting, får papir til at blaffe i luften og lignende

Gør modstand og skriger ofte, når der stilles krav.

Infantil autisme

Leo Kanner, 1943: infantil autisme

ICD, DSM

- Triade
  - Socialt samspel
  - Kommunikation
  - Stereotype, rigide vaner
- Symptomer tilstede før 3 årsalderen

Asperger Syndrom

Hans Asperger, 1944: “autistisk psykopati”

- Forstyrret udvikling på 3 hovedområder
  - Socialt samspil
  - Kommunikation
  - Fantasi evne (tvang, særinteresser, rigide vaner)
- Diagnosen stilles først med sikkerhed i 5-6 års alderen
- Tilstanden fortsætter ind i adolescensen og voksenlivet. Psykotiske episoder kan optræde i forløbet

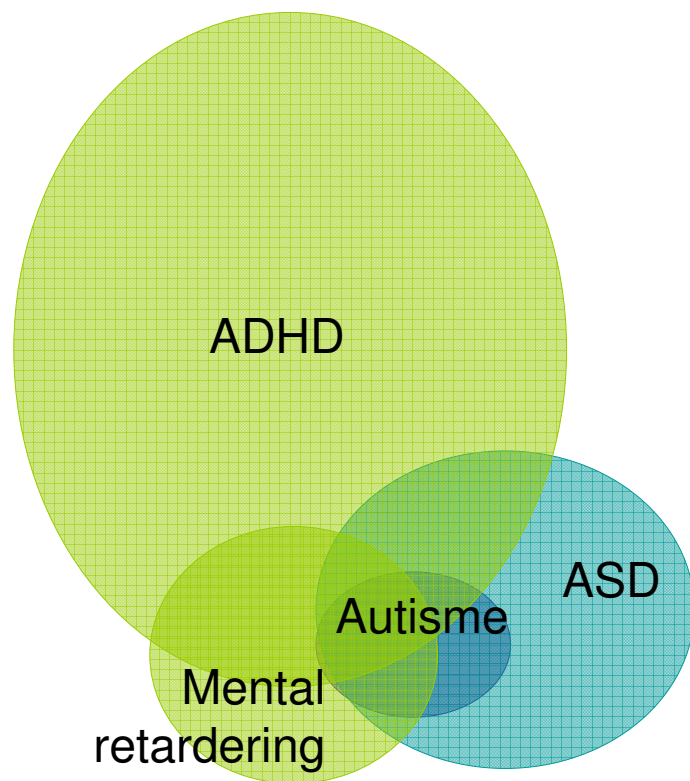
Forekomst – epidemiologi

Neuropsykiatriske tilstande

(Litteraturstudier og Petersen, Bilenberg; 2005)

• ASD	≈0,7%	•ADHD	3-5%
– Autisme	0.05%	•Tics	?
– Asperger	0.25%	•Tourette	1%
– GUA	≈0.25%	•OCD	1-2%
– GUU	?	Som co-morbiditet	
		kender vi ikke	
		hyppighederne!?	

ADHD/MR/ASD

Neuropsykiatrisk
co-morbiditet

Ætiologi

- Autisme nedarves og optræder med øget frekvens i familier
- Genetisk - multiple interagerende gener
  - Bidrager med 90 % af ætiologien
- Den arvelige fænotype spænder fra klassisk autisme til variation inden for det normale
- Søskende til infantil autist: 3 % risiko for infantil autisme, 10-20 % risiko for mildere variant
- Drenge : Piger = 4-5 : 1

ASD

Udredning / undersøgelse

- Anamnese
  - Disposition
  - Familieanamnese
  - Udvikling
- Observation i forskellig kontekst
  - Hjem, skole, fritid
- Systematisk diagnostisk interview
  - ADI, DISCO
- Psykologisk undersøgelse
  - ADOS
- Somatisk vurdering

ASD

Behandling/støtte

- Rådgivning
  - Forældre, netværk
- Tilpasset skoletilbud
  - Specialklasse, enkeltintegration
- Vejledning
  - Skole, fritidstilbud

ASD

Behandling; medicin 1

- Eventuel medicinsk behandling tager udgangspunkt i angst og tankeforstyrrelserne
  - Angst-, psykose- og impulsdæmpende
    - Risperdal, Zeldox, Seroquel, (pn Truxal)
    - Virkning/bivirkninger

ASD

Behandling; medicin 2

- Co-morbiditeten kan også kræve medicinsk behandling I:
  - ADHD
    - Ritalin
  - Depressive episoder – SSRI
    - Zoloft, Cipramil, m.m.fl.
  - Tics – Tourette syndrom

ASD

Behandling; medicin 3

- Co-morbiditeten kan også kræve medicinsk behandling II
  - OCD – tvangssymptomer
    - Nogle gange effekt af antipsykotica – ellers evt. supplement med SSRI
  - Stemningsstabiliserende
    - Lamictal, Tegretol

ASD barnet hos tandlæge

Forberedelse ved undersøgelse

- Mindre børn
  - Billedmateriale
- Større børn
  - Vis hvad du vil gøre før du gør det!
- Unge og voksne
  - Som ved patienter med "tandlægeangst"

Endelig lade barnet være medicineret da det medfører ro/rutine

ASD barnet hos tandlæge

Når du skal behandle

- Sæt barnet til tidligt på dagen
- Interaktioner ingen sikre i forhold til kvælstofforilte

Ved svær angst evt. præmedicin (Truxal)

ASD barnet hos tandlæge

Ved anvendelse af benzodiacepin
(Dormicum®, Halcion®)

- Obs! Tilfælde af paradoks respons på benzodiacepiner hos børn med hjerneskader

ASD-barnet hos tandlægen

Er du i tvivl – kontakt den behandlende læge!

ASD

Tak for jeres opmærksomhed